

Nr 374

Av herr **Stefanson m. fl.**, om översyn av arvsbeskattningen.

(Lika lydande med motion nr 443 i Andra kammaren)

I skrivelse till Kungl. Maj:t (nr B 102) hemställde 1958 års B-riksdag att en allmän översyn av bestämmelserna om arvsbeskattning snarast möjligt måtte företas. I den proposition som låg till grund för riksdagens hemställan (nr B 3 med förslag om ändringar i dödsbodeläggningen) uttalade sig också departementschefen för en sådan översyn. Innan en sådan översyn kom till stånd borde dock resultatet av pågående lagstiftningsarbete på det civilrättsliga området avvaktas.

Den svenska arvsbeskattningen tillhör även efter 1958 års omläggning i förening med den årliga förmögenhetsskatten de mest betungande i världen. Även själva bestämmelserna för skattens beräkning och betalning medför att beskattningen innebär en hård belastning av dödsbodeläggarna. Särskilt när tillgångarna är investerade i produktiv verksamhet kan skatten verka rent förödande. Detta gäller såväl industri, hantverk och handel som jordbruk.

I många fall kan ett dödsbo kanske skaffa fram medel för dödsfallsskatterna, men sedan är också familjen och dess rörelse så uttömda på likvida medel, att det står klart att rörelsen ej kan överleva ännu en generationsväxling. Speciellt bekymmersamt är det t. ex. för en jordbrukare eller företagare, när eventuella övriga dödsbodeläggare ej kan eller vill låta sitt kapital stå kvar i gården eller företaget. Familjeföretagaren har emellertid i dag ofta så hårt engagerat sina tillgångar i rörelsen, att han eller hans dödsbo har mycket små möjligheter, om ens några, att inom rimlig tid få fram kontanta medel för erläggande av dödsfallsskatter.

I de fall verksamheten är av den art, att arvingarna vid dödsfall verkligen kan sälja rörelsen eller en del därav, exempelvis en viss verksamhetsgren, en detaljaffär, etc., behöver dödsfallsskatterna naturligtvis icke bli helt förödande. Många gånger bildar emellertid rörelsen en enhet av sådan natur, att den icke går att utan vidare sälja eller dela. Man kan exempelvis normalt icke få ut ett rimligt pris för en hantverksrörelse, byggnadsindustri, etc., om möjligheterna till avkastning huvudsakligen bygger på den good-will, som byggts upp av ägaren personligen och av dennes barn.

Även om arvingarna vid ett dödsfall teoretiskt kan sälja företaget, medför detta i dagens ekonomiska läge likväl stora praktiska svårigheter. Härtill kommer, att en sådan försäljning ofta innebär att den eller de familjemedlemmar som specialiserat sig för ett visst arbete tvingas byta bana eller ställs utan arbetsmöjlighet. Skulle det visa sig att marknaden icke skulle kunna absorbera de medelstora familjeföretagen, som med nuvarande dödsfallsskatter så småningom kommer att utbjudas till försäljning, tvingas dödsboet, eller kanske rent av tidigare den förtänksamme företagaren, att likvidera företaget och tillgodogöra sig vad som går att utfå för redskap, lager, kreatur och inventarier. En sådan utveckling innebär icke blott nationalekonomiskt ett sönderbrytande av en värdefull produktionsapparat, utan även ett onödigt friställande av en större eller mindre arbetsstyrka med följande belastning för kommunen m. m. I allt större omfattning framtingar skatten en försäljning av familjeföretag till storkoncerner å annan ort, vilket ur lokaliseringssynpunkt är betänkligt och stridande mot statsmakternas intentioner.

Åtskilliga faktorer, bl. a. det ovan nämnda lagstiftningsarbetets slutförande och den pågående allmänna översynen av inkomstbeskattningen, talar för att en översyn av arvsbeskattningen nu bör företagas. Ett ytterligare skäl härför utgör den fortgående penningvärdeförsämringen, vilken medför problem för särskilt familjeföretagen, vilka kräver hänsynstagande.

Jordbruksmaskiner, inventarier, fabriksbyggnader, etc., utgör en företagares arbetsredskap. Överlåtandet av dessa redskap till en efterföljande generation är för närvarande tyvärr förenat med dödsfallsskatter av sådan storleksordning, att redskapen många gånger måste »tvångsförsäljas».

Enligt utsökningslagen får man som bekant icke utmäta en hantverkars arbetsredskap. Här är principen klar, att vederbörande skyddas, enär han måste ha redskapen för sin existens och för att kunna göra rätt för sig.

Det vore rimligt om en liknande tankegång kom till synes även vid dödsfall. Sådana tillgångar, som är nödvändiga för fortsatt drift av ett jordbruk eller en rörelse, bör skyddas. Exempelvis kunde jordbruksfastigheter, jordbruksinventarier, fabriksanläggningar, inventarier m. m., som ingår i förvärvsverksamhet och ärves, beskattas efter ett reducerat värde, så att »redskapen» och därmed företagets fortsatta verksamhet under alla förhållanden säkrades. Denna idé är icke ny. Den tillämpas som bekant redan i engelsk lag, enligt vilken det vid beräkning av anläggningstillgångarnas värde sker en speciell jämk-

ning med 45 % vid arvsskattens beräkning. En tänkbar möjlighet vore att det resterande beloppet debiterades men avskrevs med visst belopp om året under förslagsvis 10 år under förutsättning att rörelsen fortsatte.

Därutöver torde ändrade bestämmelser kunna övervägas angående möjligheten för dödsbodelägare att erlägga skatt medelst revers. Sådan möjlighet är f. n. begränsad till halva skattebeloppet, varjämte i praxis reglerna härom tillämpas ytterst resriktivt.

Med stöd av ovanstående hemställer vi,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att den av 1958 års riksdag begärda översynen av bestämmelserna om arvsbeskattning nu måtte komma till stånd.

Stockholm den 24 januari 1964

Stig Stefanson

Gösta Jacobsson

N. Yngve Nilsson

Gunnar Wallmark

Torsten Mattsson